

ФАКТОРИНГ ЯК РІЗНОВИД КОРОТКОТЕРМІНОВОГО КРЕДИТУВАННЯ

Дроботя Я. А., к.е.н

Актуальність теми. Зростання дебіторської заборгованості підприємства може стати однією із причин погіршення відносин із постачальниками та споживачами, що в свою чергу призведе до зниження ділової активності, погіршення фінансового стану підприємства. Тож вирішення проблеми нестачі коштів у короткотерміновому періоді завдяки факторингові - це одна із конкурентних переваг для вітчизняних підприємств, що майже не задіяна ними. Факторинг не є новим інструментом кредитування, його виникнення сягає ще часів до нашої ери. Однак, питання пов'язанні з історією виникнення, становлення та функціонування факторингу як інструменту кредитування трактуються науковцями неоднозначно.

Матеріали і методи досліджень. Теоретико-методологічною основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, наукові розробки вітчизняних і зарубіжних вчених з питань факторингу.

Дослідженню факторингу присвятили свої праці такі науковці як І. О. Бланк, С. Ю. Курбатов, С. В. Науменкова, О. І. Пальчук, І. О. Ступницький, Я. О. Чапічадзе та ін. науковці.

Результати досліджень. Ступницький І. О. зазначає, що «факторинг – це одна із найдавніших форм торгівельного кредитування», а «історія факторингової діяльності – це історія розвитку та становлення бізнес-відносин і конкурентних переваг [3, с.6]». Історія виникнення факторингу серед науковців трактується по-різному. І. О. Ступницький вважає початком зародження факторингу його формування як фінансового інструменту позики. Так, зокрема, науковець вказує на походження терміну від назви англійського агента – фактора, який здійснював торгівлю з колоніями у XVI столітті та вказує, що використання агентів (факторів) було необхідністю зумовленою великими відстанями між виробником та кінцевим споживачем. Фактор здійснював реалізацію продукції в колонії надаючи виробнику грошові аванси та здійснюючи його кредитування [3, с. 7,8]. Думку щодо зародження факторингу як фінансового інструменту позики підтримують і С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. Дані науковці зазначають, що перші факторингові операції виникли у Великій Британії у XVII столітті [1, с. 442]. Солдатова А. О. пов'язує виникнення факторингу не з початком його зародження як фінансового інструменту позики, а з його формуванням як засобу здійснення торгівлі із торгового кредиту. Зокрема вона зазначає, що факторинг виник на основі торгового кредиту ще в четвертому тисячолітті до нашої ери [2, с. 43].

Узагальнюючи погляди науковців на історію виникнення факторингу [1, с. 442-443; 2, с. 43-47; 3, с.7-17] слід відзначити, що

трансформація факторингу від засобу здійснення торгівлі до інструменту здійснення фінансування відбувалась у декілька етапів: першим етапом був етап виникнення, зародження факторингу на основі торговельного кредиту (Месопотамія 4 тисячоліття до н.е. - простежуються окремі риси факторингових операцій; Давньоримська імперія – продаж векселя зі знижкою); другий етап (Англія XIV- XV ст.) – етап становлення та розвитку факторингу заснований на торговому посередництві внаслідок адаптації до бізнес-процесів, зокрема надання таких посередницьких операцій як зберігання та збут продукції, збір виручки; третій етап – трансформація факторингу від засобу посередництва до надання кредитування виробнику, що реалізує продукцію (Англія XVII- XVIII ст. - збір факторами авансів на майбутню поставку та надання авансів виробникам; США XIX ст. – збут іноземної продукції за певну комісію з гарантією оплати виробнику навіть у випадку неплатоспроможності покупця здійснюють агенти); четвертий етап – переорієнтація щодо суб'єкту отримання кредиту від постачальника кінцевої продукції до споживача (XIX ст.); п'ятий етап - надання факторинговими компаніями супутніх послуг таких як ведення бухгалтерії, внесення грошових авансів за рахунок майбутніх платежів тощо. На даному етапі відбулось перетворення факторів від агентів до інститутів (кін. XIX – поч. XX ст.); шостий етап - надання факторингових операцій банками (поч. XX ст.); сьомий етап – розвиток міжнародного факторингу (кін. XX ст.).

Висновки. Факторинг як інструмент кредитування має давнє історичне підґрунтя, що сягає часів до нашої ери. Разом із еволюцією підприємницької діяльності еволюціонував і факторинг перетворившись з засобу здійснення торгівлі на інструмент позики. Сучасний факторинг є інструментом управління дебіторською заборгованістю, інструментом короткострокового кредитування, поєднаного із додатковими послугами та інструментом, що функціонує як на внутрішніх, так і на міжнародних ринках. Окрім того факторинг має значні переваги порівняно із кредитом, а тому все більше вітчизняних підприємств використовують даний інструмент управління, забезпечуючи тим самим процвітання власних підприємств.

Список використаних джерел

1. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с.
2. Солдатова А. О. Факторинг и секьюритизация финансовых активов : учеб. пособие / А. О. Солдатова. - М. : Высшая школа экономики, 2013. – 108 с.
3. Ступницький О. І, Коверда В. М. Сучасний факторинг: ефективність торговельних операцій та управління корпоративними фінансами : навч. посіб. / О. І. Ступницький, В. М. Коверда. – К. : Київський університет, 2010. – 255 с.